

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

XXIX ЗАСЪДАНИЕ, ПЕТЪКЪ, 9 МАЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на Н. Сукиарова — Начало въ 1 часа и 30 мин. подиръ пладнѣ.)

Председателъ: (Звъни) Ще се чете списъкътъ на депутатитѣ.

Секр. Золотовъ: (Чете списъка на депутатитѣ.) Вчера отсъстваха: Хр. Стояновъ, Митр. Мелетий, Нпно Петровъ, Кжндо Ивановъ, Даскалъ Тодоръ, Г. Тишевъ, Г. Кирковъ, Д-ръ Антоновъ, Мехмедъ Ефенди, Геровъ, Др. Цанковъ, Начовичъ, Ат. Костовъ, Костаки буюклуоглу, Василь Поповичъ и Болѣрски.

Председателъ: Отъ 172 души депутати, 21 касирани, 15 управнени, 32 отсъствуватъ и 94 присѣствуватъ. Има вишегласие и засѣданието се отваря. Ще се чете протоколътъ отъ XXVII засѣдание.

Секр. Коевъ: (Чете протоколътъ отъ XXVII засѣдание.)

Председателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи нѣщо върху четений протоколъ? (Нѣма) На дневенъ редъ е, както помни Народното Събрание отъ вчера, въпросътъ да ли да се плащатъ дневни пари и на тука живущитѣ депутати, както и на външнитѣ; послѣ, трѣба ли да се плати на чиновницитѣ и тамъ дѣто служатъ и тука като на депутати. Напредъ ще се разисква за единиятъ въпросъ и послѣ за другия.

Грънчаровъ: Азъ предложихъ вчера, да се отложи това и да се прочетатъ дневницитѣ отъ Търновското учредително Събрание; прие се да се отложи. Азъ глѣдахъ тозъ членъ въ проекта на Кон-

ституцията и нѣма никакво измѣнение; както си е билъ въ проектътъ, така си стои и въ Конституцията. Въ протоколътъ на 22 засѣдание отъ Търновското Събрание се казва, че членове 135 138 се приеха безъ измѣнения; никакви дебати не сж станали върху този членъ и ние трѣба да го тълкуваме както го разбираме. Тозъ членъ е много ясенъ, защото казва, че никой членъ отъ Народното Събрание не може да получава заплата, ако живѣе въ мѣстото, дѣто засѣдава Народното Събрание. Нѣкои искатъ да кажатъ, че въ този членъ думитѣ свързани съ „както и“ могли да се тълкуватъ така, щото надничнитѣ пари получаватъ всички, а външнитѣ получаватъ още и прогоннитѣ. Но въ члена на Конституцията ясно се казва, че ония, които живѣятъ въ мѣстото, дѣто става Народното Събрание, нѣма да получаватъ никаква заплата, а които сж отъ вънка получаватъ дневни и пжтни пари. Азъ мисля, че всичко това е ясно и не трѣба по-широко тълкувание. Затова съмъ на мнѣние да се отложи и прекъсне това разисквание, защото членътъ на Конституцията ясно го казва.

Наумовъ: Азъ мисля, че така не може да се прекъсне, но че трѣба да се отговори категорически, какъ се разбира тозъ членъ.

Маноловъ: Азъ желая, да се рѣши това, и да се раздѣлятъ жителитѣ т. е. въ София живущитѣ — на мѣстни жители и чиновници, които сж задѣ-

жени да живѣятъ въ София и други лица, които временно сж принудени отъ обстоятелствата да стоятъ тука. Споредъ мене на мѣстнитѣ граждани не трѣба да се плаща, но на лица, които два или три мѣсеца живѣятъ въ София, на тѣхъ, мисля, трѣба да се плаща. Да рѣшимъ това, за да се свърши тоя въпросъ.

Савва Илиевъ: Азъ би предложилъ на Народното Събрание: въпросътъ зарадъ тѣзи депутати, които живѣятъ въ столицата, да се отложи и да се разгѣда въ едно частно засѣдание, защото трѣба да се разисква по-частно и да се растълкува споредъ Конституцията. Тозъ въпросъ трѣбало да се отложи до тогава, когато ще се разисква правилникътъ за избиране на депутатитѣ и тогава да се опредѣли, кои иматъ право да получаватъ заплата, некои не.

Михайловскій: Ако се прекъсне, както предлага г-нъ Савва Илиевъ, азъ съмъ съгласенъ; но ако слѣдва дебатата, то не ще да се приеме мѣстото на рождението, но мѣстото на жителството. Всякой човѣкъ живѣе тамъ, дѣто има търговия, или нѣкакъвъ занаятъ, за това трѣба да го приемемъ така, както се види въ Конституцията. — Да минемъ на вчерашний въпросъ: да ли да получатъ ония депутати, които живѣятъ въ града възнаграждение за своитѣ трудове? — Азъ казвамъ, че трѣба да получатъ, и че е твърдѣ справедливо; но работата е че това не може да се основава на 139 чл. отъ Конст., който за такива нищо не поменува. Зъ вънкашнитѣ депутати казва, но за тукашнитѣ премълчава.

Грънчаровъ: Подигнатий въпросъ е за жителитѣ, които се считатъ за тукашни, а сж вънкашни. Първо трѣба да се опредѣли: да ли ония, които не сж мѣстни жители, а живѣятъ тамъ, дѣто засѣдава Събранието, получаватъ дневни пари или не? По-напредъ да се истълкува 139 чл. на Конст. и послѣ да се разисква, кои се считатъ мѣстни жители. За това азъ предлагамъ да се приеме 139 чл. както гласи, че ония, които живѣятъ, дѣто засѣдава Събранието, не получаватъ. А кои се считатъ жители на мѣстото, това е другъ въпросъ. Да се разисква тозъ въпросъ въ частно засѣдание, не виждамъ за полезно, защото такива разисквания не сж задължителни за Народното Събрание. Законитѣ се тълкуватъ въ самото Народно Събрание, а не вънъ отъ него.

Наумовъ: Азъ не разбирамъ, какво значи това частно събрание.

Св. Бобошевскій: Като зная, че нѣкои мѣстни жители сж зимали пари, а други не, то предлагамъ да станатъ разисквания върху това на основание на 100 чл. отъ Конст. дверемъ затворенимъ.

Бръшляновъ: Тозъ въпросъ не иска тол-

козъ разисквания.

Председателъ: Има ли трима да поддържатъ предложението на Св. Григория Бобошевски? (Има.) Моля г-да Квесторитѣ да отстранятъ публиката.

(Слѣдва тайно засѣдание.)

(Слѣдъ тайното засѣдание:)

Славейковъ: Почитаеми г-да депутати! Единъ отъ вчера — говорившитѣ оратори забѣлѣжи и похвали нашия народъ именно отъ кѣмъ економическа точка зрѣния; и азъ съмъ напълно съгласенъ съ него, като зная, че най-краснорѣчивий е онзи, който ви говори да не давате пари. Тѣй сжщо най-злѣ ще звучи въ нашитѣ уши, когато постоянство-ваме за праведната частъ т. е. щомъ предложи нѣкой за исканне пари, изведнажъ всички ще кажатъ, че той злѣ говори.

Тука сж два въпроса, но тѣзи два въпроса зависятъ отъ единъ членъ, който говори, че нѣкои отъ тукашнитѣ депутати нѣма да зематъ пари, и азъ мисля, че всинца сми готови да рѣшимъ, че не трѣба да зематъ, защото законътъ ясно и положително казва и не можемъ да го претълкуваме. Другий случай произлиза отъ сжщия законъ, че другитѣ депутати иматъ право, или сж си присвоили това право, да зематъ пари. Но по-голѣмата частъ отъ Народ. Събрание е готова да рѣши, че не трѣба да зематъ. Споредъ мене, чини ми се, че и двата случая т. е. единъ нищо да не земе, а другъ двойно да зема, произхождатъ отъ законътъ; но че има една непредвидена частъ въ него. Ние трѣба да бъдемъ повече справедливи и да изслушаме всичко подробно, за да си съставимъ сами понятие за справедливостъ. Желателно е само по себе си, да слѣдемъ тѣзи два въпроса и да рѣшимъ едновременно, коя е причината на едни да не даваме нищо, а други да зематъ двойно. Законътъ категорически казва, че едни трѣба да зематъ, а другитѣ не, за това да слѣдемъ тѣзи два въпроса, да ги обсъдимъ, безъ да се завладяваме отъ страсть, че едни трѣбало да зематъ, а другитѣ не трѣбало.

Първата категория, че нѣма да зематъ мѣстнитѣ жители, това законътъ ясно го казва; но колкото за другия въпросъ, трѣба да не прибръземе. Нашето отечество нѣма да се съсипе, ако потраемъ още нѣколко време. Преди да го рѣшимъ, азъ искахъ само да искажа нѣколко мисли, защото желаяхъ да попитамъ нѣкои по-компетентни лица, какъ се практикува това по други мѣста. Този въпросъ, ако и да не е толкова важенъ, па е, да си го кажемъ, щекотливъ; защото единъ да зема 15 фр., а другъ нищо, не е право. Но работата е, че тука се подигна честолобие и страсть, отъ които не произлизатъ добри слѣдствия. Въпросътъ се състои само въ това: единъ чиновникъ, може ли, като земе за при-

чина депутатството, да зема двѣ плати? — Споредъ мене този въпросъ отъ логическа, или въобще отъ къмъ юридическа точка зрѣния се рѣшава самъ по себе, безъ да го теглимъ къмъ една или друга страна. Прѣди всичко здравий разумъ на чловѣка и само здравий разумъ на нашето учр. Търн. Народ. Събрание е диктувалъ 139 чл. отъ Констит. Това имамъ да кажа, че трѣба да се избѣгнатъ излишни и несправедливи заплащания. То е счело за излишно и несправедливо заплащането на ония лица, които стоятъ въ столицата; защото единъ чловѣкъ, който има своитѣ удобства, своя къща, своя търговия и своитѣ улѣснения тука, той не е въ сжщото положение, както оня, който иде отъ вънъ. Този здравъ смисълъ е вдѣхналъ мнѣние на законодателитѣ, да се не плащатъ суточни пари на онии депутати, които живѣятъ въ столицата.

Сега друго дѣло е, да се не плаща на единъ чиновникъ тѣзи два мѣсяци, въ които той не стои на службата си, но споредъ сжщия 139 чл. на Конст. сжщо се разумѣва, че единъ чиновникъ, който не живѣе въ столицата, може като представител да приеме заплата. Трѣба да видимъ, отъ дѣ произлиза това противословие между духа и логиката отъ една страна и между самата наредба на 139 чл. отъ друга страна. Обръщамъ вниманието на г-да депутатитѣ върху други нѣкои членове отъ Конституцията, които пораждатъ този сжщия въпросъ както напр. чл. 73 и 74 дѣто се казва, че никой не може да се накаже безъ присѣда. Това е влезло вече въ законна сила; но тамъ се казва за затворитѣ само по къщитѣ, но отъ това не произлиза, че нѣкой убиецъ, който е бѣгалъ въ горитѣ, не може да се затвори, а се оставя свободенъ. Ако глѣдами на буквата на Конституцията, ще видимъ че въ Конст. се излагатъ само главнитѣ чѣрти, и тя е главната основа на законитѣ; но на специалнитѣ закони е оставено да тъкмятъ недостатѣцитѣ, да изгладятъ щѣрбинитѣ и да доставятъ една пълна хармоническа фигура отъ нашата политическа основа и отъ нашитѣ основни закони.

Да се върнемъ къмъ 139 чл. отъ Конст. За този членъ напредъ се рѣши въ избирателния законъ отъ Търн. учр. Събрание, но и въ него просто се записа сжщия параграфъ, безъ да се разясни и опредѣли по натыко. Тазъ статия бѣше бързо писана и се прие безъ най-малко обсъждане. Още единъ пътъ имаше и вторий случай за това, когато можаше по специално да се опредѣли. Това бѣше въ тукашната камара въ едно отъ първитѣ ни засѣдания; когато се обсъждаше правилникътъ, стана дума за рѣшението на този членъ. Думи се размѣниха твърдѣ малко за едно коренно промѣнение на този членъ, и казахми, че не трѣба да се рѣшава.

Като знаемъ въ правилникътъ, че нѣкои отъ представителитѣ се лишаватъ отъ дневнитѣ заплати, като не засѣдаватъ редовно въ камарата, това ще каже, че който отсъствува постоянно, ще подлежи на такъво наказание, и не трѣба нищо да му се плаща. Но каква сила ще има това за тия, които живѣятъ въ столицата? — За тия, които идатъ отъ вънъ приехме като за наказание, да не имъ се плаща, но тѣзи които постоянно не дохождатъ сж жители отъ столицата, и за тѣхъ не може да се прииспособи членътъ отъ правилника. Съ това искамъ да забѣлѣжа, че за тѣхъ 139 чл. отъ Конституцията още не е растълкуванъ и въпросътъ нѣма да лѣгне, нѣма да се умири, додѣто не се рѣши очевидната несправедливостъ, споредъ която единъ членъ отъ Нар. Събрание, чието семейство е въ Търново, а той е преселенъ временно въ столицата не по служба, да не получава никаква заплата като депутатъ, сжщо както оногова, който постоянно живѣе тука, и въ сжщото време другъ членъ временно дошелъ отъ сжщото мѣсто за депутатъ да зема двойна заплата. За това азъ моля Народното Събрание да не бърза да рѣшава този въпросъ, но да го изучи по-добрѣ.

Азъ ще прибавя нѣщо, което намирамъ въ чуждитѣ законници по тая частъ. Да оставимъ тълкуванието за мѣстнитѣ жители и за ония, които живѣятъ тука, защото и да го рѣшимъ тѣй както го разумѣвами въ Конст., то пакъ остава да го истълкувами. Азъ ще кажа да не претендирами да се предрѣшава този въпросъ, защото ако го рѣшихми, то ние щѣхме да отнемемъ правото на учр. Събрание, едно право, което нѣмами. Азъ приемамъ, че мѣстнитѣ жители както и Конституцията предполага иматъ своитѣ удобства и за това имъ се отказва тая заплата. Тѣй сжщо Конституцията предполага че онѣзъ, които идатъ отъ вънъ оставятъ своята търговия, излагатъ се тука на неудобства и трѣба за всичко това да имъ се плаща и такивато въобще немогатъ да се сравняватъ съ тукашнитѣ хора. За това азъ намирамъ, че сега за сега това не може да се истълкува. — Но на какво се основаватъ тѣзи, които искатъ да зематъ двойна плата? — Азъ подлагамъ на вниманието Ви този въпросъ. Всякой единъ депутатъ получава 450 фр. мѣсечно, като не е Софийски жителъ, а единъ сждия и отъ вънъ получава 5,000 фр., окр. началникъ 6,000 фр., тогава имъ ставатъ до 10,000 фр. годишно т. е. една плата, която Министра получава. (Единъ гласъ: депутатската плата е само за два мѣсеца.) Тѣзи, които искатъ казанитѣ заплати, не искатъ ги грубо и насила, но по своитѣ съображения. Тѣзи нѣща сж таквизъ малки, щото за да ги растиками е лесно, но които ако растиками ще направимъ между насъ една ежба, за това, че нѣкой е желалъ нѣколко франка повече, а

нѣкой по-малко. Азъ съмъ на мнѣние да оставимъ въпросътъ за сега и както си е вървяло до сега тъй да си върви и за напредъ.

Каракашовъ: Азъ потвърждавамъ постѣднитѣ думи на г-на Славейковъ, че този въпросъ не е толкозъ важенъ, за да стоимъ и да го разискваме. Колко дене ни останаха за работа? Този въпросъ може да се рѣши и въ едно частно заседание, но днесъ неможе. (Гласове: Искерпано е.)

Маноловъ: Да остане както си е вървяло и за напредъ.

Михайловски: Този въпросъ, който разви г-нъ Славейковъ се заключава въ двѣ работи и тѣ сж: първо, има ли да зематъ столичнитѣ представители заплатата и второ, за двойнитѣ заплати. Колкото за столичнитѣ представители, азъ лично намирамъ за справедливо да би земали заплатата, но немога да намѣря основание въ законътъ — въ Конституцията. Конституцията го запрятава съвършено, и Събранието ако и да го вотира и ако и да го поднесе на **Н. Височество** на утвърждение, то пакъ не произлиза отъ постановленията на Конституцията. Друго е за двойнитѣ заплати. Заплата се на чиновникътъ като на чиновникъ и въ сжщото време му се плаща като на депутатъ. Отъ това произлиза, че той получава двойна заплата, но тукашната заплата като на депутатъ е за възнаграждение за неговото издържане, а не е жалование. Някой Конст. не казва, че на депутатитѣ се дава жалование, но се казва, че имъ се дава възнаграждение. Подобно нѣщо виждамъ при командировкитѣ; напр. проважда се единъ чловѣкъ отъ сждилище или отъ Министерство; нему се даватъ суточни и прогонни пари освѣтъ жалованието му. Тѣй сжщо става и по другитѣ клонове на управлението.

Ако имаше въ Конст. членъ, съ който да се запрятава на чиновникитѣ да бждѣ депутати, или да гласи, че който иска да бжде депутатъ, трѣба да си даде оставката, тогава бѣше твърдѣ хубаво; тѣ не щѣха да зематъ чиновническата си заплата. Но до денътъ, додѣто той не си даде оставката, той си е пакъ чиновникъ; и додѣто за подобни нѣща не се изработи законъ у насъ, до тогава не може да му се земе правото да си зема тазъ заплата. Чиновникътъ като се назначава съ Княж. Указъ, тѣй сжщо като депутатъ, призовава се въ Камарата съ Княжески Указъ.

А. Цановъ: Менѣ е много жално, защото говоримъ толкова дълго време върху сжщия този въпросъ, който самъ по себе си много лесно се рѣшава по здравата логика, както Г-нъ Славейковъ каза. Отъ друга страна като глѣдамъ, че нашия народъ всичко очаква отъ това Събрание, и като виждамъ съ какъвъ частенъ въпросъ се занимаваме тука, то

трѣба да се срамуваме. (Гласове: на предмѣта!)

Михайловски: Да се отправи то къмъ онюгова, който го подигна.

А. Цановъ: Става близу два мѣсяци отъ какъ заседание и какво сме свършили? Какво сме изработили? — Два закона сме изработили и тѣ сж нѣщо, което трѣбаше да остане най-сетнѣ; изработили сме закони, които накарватъ народа да дава. Но какво сме направили за неговото сжщинско подобрене? — Какво сме направили за училищата му, за правосъдието и други? — Ето пакъ при венчю това излагатъ нѣкои и убѣждаватъ ни, че трѣба да се зематъ двѣ заплати за една работа! (Единъ гласъ: на предмѣта!) Ето азъ съмъ на предмѣта, въпросътъ е подигнатъ, и кой го е подигналъ това не е моя работа. Азъ мога да кажа това, което е мое собствено убѣждение и което е моята длъжностъ: за която мя е натоварилъ народътъ. Тука не е въпросъ за Ивана, Петра или Стояна, тукъ е въпросъ за интереситѣ на народътъ. За втория въпросъ ще кажа нѣколко думи т. е. за заплатитѣ на чиновникитѣ, които сж отъ вънъ. Истина, че въ Конст. не се казва нищо за тѣхъ, и не се казва че ще приематъ заплата, но отъ друга страна зная, че никога се не плаща двойно за една работа. Това нѣщо никой търговецъ, никой занаятчия и никое добро правителство не прави да се плаща двойно за една работа. Ние сме натоварени да представляваме народа и да постъпваме съ неговитѣ работи сжщо, както съ нашитѣ частни работи. Има много случаи, дѣто се плаща на единъ чловѣкъ за двѣ работи, нѣщо повече отъ една заплата, но никдѣ никогу нѣма да се е плащало двойна заплата за една работа, и ако има нѣкое правителство, което плаща двѣ заплати за една служба, то тежко и горко на тоя народъ, който има такова правителство. Моля Ви, Г-да, може ли нашия народъ, и да ли е въ състояние да плаща двойни заплати? (Гласове: това е другъ въпросъ, на предмѣта!) Азъ съмъ на предмѣта. Азъ казахъ че нашия народъ неможе да плаща и да удвоява заплатитѣ за една служба. Да погледнемъ на нашитѣ училища, които сж затворени. (Гласове: не е въпросъ за училищата.) Ние всичка знаемъ, че нашия народъ е истощенъ до постѣдния степенъ: за това въ името на правдата и на чловѣческата любовъ оставете на миръ този народъ и бждете задоволни съ една заплата; защото никогу нѣма да направи честь, ако иска да му се заплаща за двѣ служби, когато върши едната. Тукъ се каза, че представителитѣ днесъ не приематъ заплата, но че това било само едно възнаграждение. Не Г-да, както и да го заобикаляме, то все си остава заплата. (Гласове: искерпано е.)

Славейковъ: Имамъ да възраза нѣколко думи

на Г-на депутата отъ Елена, който казва, че възнагражданието не се заплащава отъ Констит., и че когато се проважда нѣкой чиновникъ по работа, той пакъ си получава своитѣ суточни и прогонни пари. Но Г-да, това е другъ въпросъ, за който тоже трѣба да се произнесе Нар. Събрание. Азъ искамъ да забѣлѣжа, че това не се отнася никакъ къмъ настоящия въпросъ. Ако се проважда нѣкой чиновникъ по ревизия, тогава му се плаща специално за такъва една работа, която другъ не може да върши. Настоящия въпросъ е другъ; тукъ се викатъ на една и съща работа билъ чиновникъ или другъ; тукъ чиновникътъ не върши друга работа, но същата — която и не чиновникътъ. Ако можеше Г-нъ предговоривши да докаже, че като чиновникъ, върши тука друга работа, тогава щѣше да бжде съгласно съ напредъ казаното; но като той върши същата работа каквато и не чиновникътъ, тогава нѣма никакъ причина да има разлика въ плащаннето, или въобще въ възнаграждението. Имамъ още да забѣлѣжа една не праведливостъ: съдия или чиновникъ, който на друго мѣсто получава 5 или 6000 фр. год., трѣба ли да го викамъ, за да му дадемъ 450 фр. мѣсечно? той тогава не ще да дойде, защото той щѣше да направи най-голямъ самопожертвование и ние не можемъ тогава да очакваме, че всякой единъ щѣше да го направи. Конституцията не е направила тази разлика, че които не могатъ да глѣдатъ своитѣ работи и иматъ особени разности, като идатъ отъ вънъ, да имъ се плаща опредѣленото възнаграждение. Ние трѣба да бждемъ справедливи и въ това отношение, че ако и да не се дава двойна заплата на чиновникътъ, не трѣба и да му се намалява едната, т. е. като дойде тука, да му се остави да получава по голѣмата заплата. Нашата Констит. не е предполагала, че чиновници ще бждатъ депутати, но състоянието на народа ни е днесъ таково, щото не можемъ да отблъснемъ чиновниците. Ако да сме и строго справедливи, то пакъ не трѣба да изискваме намалението. Защо на едно мѣсто да казваме, че онзи, който не работи, не трѣба да земе заплата, когато други мнозина не работатъ никакъ една работа, за която зематъ напълно заплатата си. Ние не можемъ да земемъ таково едно рѣшение, за да отдѣляваме по математическа пропорция едно отъ друго. Тукъ отъ единъ се зема повече пожертвование, а отъ другъ по малко, но съвършено несподобна и неприспособима мѣрка е споредъ менъ двѣ заплати да се приематъ.

Райчо Поповъ: Наистина, Г-да, че 139 чл. е деликатенъ и той е малко не намѣсто. Като нѣкои отъ предговоривши Г-да казаха да се отложи за да се размисли и обсъди по добръ, като че ние не ще можемъ да го рѣшимъ, то азъ казвамъ, че има

хора, които го разбиратъ и могатъ да го рѣшатъ. Но за да се размисли по-добрь, то нѣка се отложи за другъ пътъ, когато по-добрь може да се разясни. Тукъ се подигнаха два въпроса; единъ за жителитѣ, които живѣятъ въ столицата и другъ за чиновницитѣ, които сж представители въ Нар. Събрание. Тѣзи чиновници сж въ разни учрѣждения и тѣ днесъ получаватъ по двѣ заплати, когато вършатъ еднаква работа съ другитѣ представители. Азъ би молилъ колкото за 139 чл. да си остане, но колкото за чиновницитѣ, за тѣхъ да се гласоподава и азъ се надѣвамъ, че онѣзи чиновници, които отъ двѣ мѣста получаватъ заплата, и тѣ като Българи и като хора, които познаватъ въ какво положение се намира нашия народъ, ще си откажатъ отъ едната плата, а не да зематъ подъ една мишица по два коша. За туй върху тоя въпросъ трѣба да се гласоподава, а 139 чл. да остане за да се изтълчува другъ пътъ.

Г. Станчовъ: Казватъ, че въпроса е исчерпанъ, нека се произнесе Н. Събрание.

Славейковъ: Дайте време на чловѣцитѣ да си изговорятъ, защото се види, че въпроса не е исчерпанъ; напредъ трѣба да си състави всѣкой своето убѣждение. Г-да, ние не трѣба да бързамъ съ този щекотливъ въпросъ? (Гласове: Да се говори!).

П. Станчовъ: Въ подигнатия въпросъ имамъ честъ още вчера да зема дума и говорихъ. Г-нъ председателъ раздѣли въпроса, въ вчерашното заседание, на двѣ части, съгласно 139 чл. отъ конституцията: за мѣстнитѣ жители, които сж депутати, трѣба ли да зематъ заплата; и за чиновницитѣ отъ вънъ, дали трѣба да зематъ двѣ заплати. Вчера Г. председателъ добръ направи, че ме въспре да говоря за двата въпроса, въ едно и също време. Днесъ обаче гледамъ, че друго става. Въпроса се смѣсва. Слѣдователно ще ми бжде позволено да говоря и за двата въпроса и желая Г. председателъ да ме непрекъсва. На 139 членъ отъ конституцията азъ не мога да дамъ никакво друго тълкувание, освѣнъ, както стои ясно въ конституцията. Живущитѣ въ София депутати не могатъ да получаватъ заплата. Това е ясно, както е ясенъ денътъ. Да тълкуваме този членъ иначе значи, че ни се ще да земемъ заплата. (Гласове: Така е!). Дойде другия въпросъ, въпросътъ за чиновницитѣ. Азъ съмъ чиновникъ, а нежелая да земъ двѣ заплати. (Единъ гласъ: Да живѣе! . .). Но има да поговоря върху това нѣколко думи. 139 чл. на конституцията казва: (Чете го). А 39 чл. на избирателния законъ казва, че депутатитѣ получаватъ 15 фр. суточни и освѣнъ това и прогонни пари. Това като е тѣй всѣки отъ вънъ, билъ търговецъ билъ чиновникъ, става съгласенъ да изпълни княжеский указъ на драго сърдце, да завземе мѣстото, което му възлага народа и да за-

сѣдава въ камарата. Знаемъ, Г-да, че чиновниците не се назначаватъ отъ Н. Събрание, но се назначаватъ отъ Н. Височество съ указъ, по представление на министритѣ. Сега питамъ: може ли Н. Събрание да рѣши днесъ, щото всѣки чиновникъ, който иде отъ вѣнъ, да се отчисли отъ служба, щомъ дойде за депутатъ, за да не получава чиновническа заплата? За да рѣшимъ този въпросъ, да не зима единъ човекъ двѣ заплати, азъ съмъ съгласенъ; само желая да рѣшимъ това на законна почва и да намѣримъ законенъ пътъ. Да нерѣшимъ нѣщо, което превинава нашитѣ прерогативи, както направихми рѣшение да дадемъ полъ сждъ единъ сждия. (Гласове; на предмѣта). Азъ съмъ, Г-да, първий, който пенях да земж двѣ заплати, но въпросътъ е: можели да намѣримъ сходенъ пътъ да рѣшимъ, щото Министерството, чрезъ указъ, да отчислява всѣки депутатъ, който дохожда въ засѣданнето? (Гласове: на предмѣта) Можемъ ли рѣши, щото всѣки чиновникъ да не зима заплата отъ М-вото, понеже не се отказва отъ депутатската си заплата? Само трѣба Събранието да има предъ очи това да рѣшава, че, съ княжески указъ, всѣки чиновникъ трѣбало да се отчисли, щомъ стане депутатъ. Азъ поне не искамъ да земж двѣ заплати.

Расолковъ: Г. Михайловски се силеше да докаже, че 139 чл. отъ конституцията е твърдъ ясенъ и не може да се претълкува. За примѣръ даваше, че чиновниците много пкти зимжтъ по двѣ заплати; за доказателство на това, той приведе единъ примѣръ отъ своя животъ, и казваше: азъ като председател на сжда, командирамъ единъ членъ по нѣкакви слѣдствия. Той като отиде, освѣнъ заплатата, приема още и суточни и прогонни.

Вѣрвамъ, че Г. Михайловски, както разбира този 139 чл. отъ конст., тъй сжщо разбира и другий членъ по неговата частъ. Азъ мисля, че сжщия законъ, който го иматъ чиновниците отъ Търновската губерния, иматъ го и чиновниците въ Софийската губерния; и по сжщия законъ се рѣшава дѣлото. Но азъ незнамъ какъ Г-нъ Михайловски е разбиралъ този членъ въ Търново, като софийскитѣ чиновници тука ствѣсѣмъ другояче сж го разбирали. Г. Михайловски каза, че когато ся командирова единъ членъ на вѣнъ, той приема и суточни и прогонни. На противъ въ Софийската губерния става ствѣсѣмъ другояче: когато се командирова нѣкои членъ, той си зима само редовната заплата, а никакъ и суточни. Ето какъ може единъ членъ различно да се тълкува. Освѣнъ това, както Г. Славейковъ каза, има и друга една мжчнотія. Не е работата за паритѣ, които ще получатъ тукашнитѣ жители, но работата е, че се пораждатъ и други въпроси, които ако нерѣшимъ сега, трѣба да се рѣшатъ единъ пътъ. Ние имамъ живущи въ София, но кой е този,

който ще да опредѣли точно, кои сж тия „живущи въ София“? ние имамъ тука челоуѣци, които сж избрани депутати тогава, когато сж били чиновници, а подиръ една, двѣ недѣли сж останали безъ служба. Питамъ, Г-да, тѣ жители ли сж Софийски, или не сж? Има и депутати, които сж избрани на мѣсто, и като сж дошли по депутатска служба, получили сж и по управлението служба. Такъвъ единъ жителъ ли е софийскій, или не? когато билъ избранъ за депутатинъ, не е билъ софийскій жителъ; слѣдъ като е трѣгналъ, получилъ е служба и днесъ стои на службата си. Освѣнъ това, има още почетни членове, както въ сждовѣтъ, тъй и въ свѣтитѣ и тѣ, както знаемъ, сждятъ по единъ, два и три мѣсеци. Ако се случи тѣзи почетни членове, въ това време, да засѣдаватъ тука, или на друго мѣсто: той за мѣстенъ жителъ ли се счита, или не? Тѣ сжщо има жители софийски, които не живѣятъ въ града, но си иматъ недвижими имоти; нихъ какъ ще наречете, жители софийски, или не? Има и такива жители, които два дѣня сжджтъ въ селата, два въ града. И тѣхъ какъ ще наречете, жители софийски, или не? Ето, Г-да, тѣзи сж мжчнотитѣ, които не можемъ твърдѣ лесно да рѣшимъ. Освѣнъ тѣзи има и други нѣща. Въ миналото Събрание имало нѣкои такива, които се сега споменяха, че сж си зели заплатитѣ, а други не сж зели. Така и въ сегашното Събрание има такива. Затова да се рѣши тъй или инакъ. Ако не рѣшимъ този въпросъ, всѣки пътъ ще имамъ препирни.

Бръшляновъ: Почитаемий Г-нъ Депутатъ отъ Ловечъ, като зе дума и говори върху въпросътъ, който сега ни занимава, казва, че не може да си въобрази да има нѣкой, който да се произнесе върху правия смисълъ на членъ 139 отъ конституцията. И по нататъкъ говори, че на нѣкои депутати, които сж въ София имъ се щѣло да натягватъ членътъ, и отъ това да се въсползуватъ; казва, че тѣзи които живѣятъ въ София, нѣма нищо да получаватъ, а той, който е чиновникъ, за него нѣма членъ, който да му запрѣтѣва да не получава и двѣтѣ заплати. Но азъ мисля, че този въпросъ никакъ не можемъ сега да го рѣшимъ. Азъ казвамъ, че членътъ е ясенъ и живущитѣ въ София депутати не трѣба да получаватъ нищо; но понеже се казва че 15 франка суточни получаватъ само онѣзи, които дохождатъ отъ вѣнъ, билъ той чиновникъ, учитель или търговецъ, отъ това азъ разбирамъ, че всичко друго престанува. Г-нъ Станчевъ казва, че е назначенъ съ Княжески Указъ и че трѣба да бжде отчисленъ, и тогава нѣма да получава заплата; а до когато това нестане, трѣба той да получава заплата. Законодателятъ на Конституцията бѣше на мнѣние, да не бжде единъ въ сжщо време депутатъ и чиновникъ, но най послѣ благоволѣ да даде позволение и на чиновниците да мо-

гхтъ да бждхтъ депутати като нѣма други по способни хора; но това неще да каже, да има и отворени врата да зиматъ двѣ заплати. Тука нетрѣба никакво отчисляване да става; той дохожда като депутатъ и приема 15 франка суточни и всичко друго престанува. Щомъ пакъ свърши работата, като депутатъ въ Камарата, отива къмъ своя работа, и пакъ ще получава. За това казвамъ билъ, не билъ той чиновникъ, трѣба да получава 15 франка. Освѣнъ това ако на чиновникитѣ, позволимъ да се ползватъ отъ двѣ заплати, какъ ще бжде н. п. съ търговци, които изгубватъ отъ своята печалба за време до дѣто сѣдятъ тукъ? Тѣй сжщо и Народнитѣ учители не ползватъ нищо, обаче изгубватъ мѣстото си, защото въ тѣхното отсъствие може да се назначатъ други и тѣ да зематъ заплати. Слѣдователно и чиновникътъ трѣба да се задоволява съ платата, която му дава конституцията т. е. 15 франка на день.

Ст. Поповъ: Г-нъ предговорившии твърдѣ добръ разясни този въпросъ, но азъ още нѣколко думи ще кажа за освѣтление. Депутати, които идатъ въ Народното Сѣбрание предполага се, че всѣкой прави жертва отъ себе си. Тѣй сжщо правятъ жертва и онѣзи отъ столицата, които дохождатъ въ сѣданията безъ да приематъ дневни заплати; правятъ жертва и търговцитѣ, които напушатъ търговия; тѣ наистина получаватъ дневни пари, но при интереса на търговията дневната плата имъ е твърдѣ малка. Освѣнъ това правятъ още двойни разноси въ кѣщи за семейството си и тука за свое обдържане. Така става и съ учителитѣ. Учителитѣ не само че не имъ се дава онай плата, за която служатъ тамъ; но има и такива, които въ своето отсъствие се изключаватъ отъ службата, а сега да искаме да получаватъ чиновникитѣ и чиновнически плати и суточни пари, то ще каже, че даваме предпочитание на чиновникитѣ предъ всички други съсловия, особено предъ учителитѣ и предъ търговцитѣ; а таквоя едно предпочитание не ще кара къмъ никакъвъ добръ напредѣкъ на нашата държава. Съ това не ще се дава потикъ нито на търговията, нито на народнитѣ учители, а ще видимъ, че всичко върви къмъ чиновничество, когато търговия, земледѣлство и училища ще ни останатъ назадъ. (Гласове: исчерпано е!)

Михайловскій: Азъ искамъ да кажа, че нито въ една държава не се даватъ двѣ служби на единъ чиновникъ; но у насъ какъ се практикува? у насъ сж проваждали чиновникъ да пише емлякътъ, безъ да се плати, испроважда ли сж на ревизия, безъ да се плаща? — Истина, че двѣ служби у насъ не се допускатъ. Г-да! Депутатска служба не е служба на правителството, но е служба на народа. Азъ съмъ съгласенъ да постигнемъ по закона, но, както виждамъ ние винаги искаме да излѣземъ отъ за-

кона възъ. Ние сме законодателно Сѣбрание, ние не можемъ да излѣземъ възъ отъ границитѣ, които ни се опредѣляватъ отъ Конституцията; и онова което правимъ неможе да противурѣчи на конституцията. Азъ съмъ съгласенъ да се изключатъ всичкитѣ чиновници отъ депутатството, и тѣй ако единъ чиновникъ приема депутатство, да си даде оставката; Това е мѣдро, но трѣба да стане законъ. Въ нашата камара нѣма чиновници; въ конституцията се казва, който е членъ въ камарата и дохожда отъ възъ, дава му се възнаграждение; не се казва, че ще се дава на търговци, промишленници, или земледѣлци; въ конституцията нѣма нищо такова, тамъ всички сж еднакви, ако Сѣбранието може да рѣши, че чиновникитѣ немогутъ да ставатъ депутати, съгласенъ съмъ, даже съмъ съгласенъ, че който иска да бжде депутатъ, да си даде оставката; но за всичко това трѣба да стане законъ.

А. Цановъ: Г-нъ Михайловски настоява, че трѣба да стоимъ на законна почва и азъ ще го по-моля да каже, да ли казва законътъ, че единъ чиновникъ трѣба да получава двѣ заплати. Той казва натакъ, че Народ. Сѣбрание не е сѣдилище, или полиция и че тука всички служимъ на народа; но азъ го питамъ отъ дѣ излизатъ паритѣ, ако не отъ народа? Той казва, че нѣма тука чиновници; разбира се, ако нѣма чиновница, тогазъ нѣма и чиновнически плати. Менѣ ми се чини, че по никакъвъ начинъ неможемъ да приемемъ единъ човѣкъ да приема двѣ заплати; това е несправедно. Трѣба да се земе въ внимание, че нѣкои чиновници зиматъ по висока заплата отъ колкото депутатитѣ и нѣкои обратно. Не ще ли да бжде добръ да предложимъ на тѣхъ, да си избератъ една заплата, която искатъ. (Одобрене.) Да се даде въпросътъ на гласоподаване.

Предсѣдателъ: Има още 5 души, които искатъ да говорятъ (Шумъ.) (Звъни) желае ли Народ. Сѣбрание да се говори (гласове: Исчерпано е.)

Михайловскій: То е не скончаемо; да се свърши както и да е.

Предсѣдателъ: Тука има два въпроса, първо да ли трѣба да се плаща и на ония депутати, които живѣятъ въ София. Приема ли Народ. Сѣбрание да се гласоподава, или не ще да се гласоподава?

Михайловскій: Този въпросъ го е рѣшила Конституцията.

Предсѣдателъ: Който е съгласенъ да се гласоподава да си дигне рѣката (Никой.) Първий въпросъ пада. Вторий въпросъ е, дали да зиматъ ония чиновници, които сж депутати, заплата, като чиновници, а сжщевременно и депутатска заплата. (Гласове само депутатска.) Желаетъ Народ. Сѣбрание да се гласоподава? (Желае.)

Михайловскій: Тогазъ трѣба да се откаже

отъ служба; върху това не може да се гласоподава.

Председателъ: Напомнямъ на Събранието, че този въпросъ е узаконенъ въ избирателния законъ и за да се рѣши трѣба да стане измѣнение. Въ закона има форма съвсѣмъ друга.

Михайловскій: Трѣба указъ отъ Негово Височество.

Славейковъ: Азъ не виждамъ тукъ какъвъ указъ трѣба; Нашата Конституция ни на едно мѣсто не казва за чиновника, да ли може да бѣде избранъ или не може. Избирателния законъ признава навсѣки единъ депутатъ 75 гроша, или 15 франка на день. Този законъ не казва, че чиновникътъ ще зима по вече или по малко. Сега питамъ какъвъ указъ искаме. Азъ мисля, че на онѣзи депутати, които сж чиновници, за тѣхъ останува на правителството да направи каквото ще.

Председателъ: Въпросътъ преминува въ друга Фаза. Можемъ ли да рѣшимъ въпросътъ така или не можемъ?

Михайловскій: Азъ не знамъ върху този въпросъ какъ можемъ да разсуждаваме и какъ може да се вотира. Чиновникътъ сж назначени по княжески указъ и до гдѣто не сж отчислени, до тогавъ сж чиновници и получаватъ заплати. По натака като депутати тѣ сж повикани съ Княжески указъ и затова азъ не разбирамъ, какъ да имъ се отрѣче чиновническа та заплата, когато Народ. Събрание не може нито единъ чиновникъ да отчислява.

Баларевъ: Азъ като чиновникъ не би искалъ да говоря, защото нѣкои би казали че говоря отъ користолюбие. Но това не е тъй. И азъ не съмъ съгласенъ да се даватъ пари, дѣто не трѣба да се даватъ, но азъ желая да се постѣпи по закона и да не правимъ работи, които не трѣба да ги прави едно законодателно тѣло.

Сава Илиевъ: Азъ ще кажа като не чиновникъ, че въ Народ. Събрание нѣма ни единъ чиновникъ; ние всички смя представители на народа. Проводени отъ народа, смя дошли тука по неговата воля на основание на Конституцията и на извѣстни правила отъ избирателния законъ, а съгласно и съ указъ на Негово Височество; именно по този указъ сме се събрали тука, да разглеждаме извѣстни дѣла. Тука нѣма чиновници, тука всички смя депутати и всички имаме право да получаваме суточни пари. Колкото за чиновничеството, то чиновниците иматъ свое началство, отъ което си зели отпускъ; това началство има да отчислява и да плаща, или не плаща; на Събранието принадлежи само да рѣши кой има право да добива наднични пари и кой нѣма, а за другитѣ работи нѣма да се старее.

П. Станчовъ: Нѣкои отъ Г-да представителитѣ, които искатъ да се произнесе Народното Съ-

брание окончателно за заплатитѣ, забравятъ по какъвъ начинъ се правятъ закони. Ние правимъ законъ върху законъ и забравяме, че всѣки законъ трѣба да се утвърди отъ Негово Височество Княза и че ще влѣзе въ сила тогава, когато се публикува. До дѣто тѣзи формалности не сж станали, законътъ нѣма никаква сила и ние нѣмаме въобще никакъвъ законъ въ това отношение. Сега ние просто хортуваме, а нищо повече.

Славейковъ: Сѣрбно ми е да глѣдамъ такова натегване на Конституцията и на временитѣ правила, които тъй ясно говорятъ. Намъ не предлежи друго освенъ да рѣшимъ, че двѣ заплати не може да земе ни единъ измежду насъ; но съ това ние не искаме да вземемъ прерогативитѣ на Негово Височество и ние не искаме да отчисляваме чиновници, това азъ не виждамъ нигдѣ. Единъ отъ Г-да представителитѣ забѣлѣжи, че депутатитѣ сж свикани съ княжески указъ, слѣдователно трѣба да получаватъ заплата. Ние завчера, като предружници, че тѣзи които недохождатъ въ Събранието и не работятъ, нѣма да зиматъ заплата; тогавъ мислятъ ли нѣкои да смя нарушили указътъ на Княза? Азъ мисля че не. (Гласове: Това е друго.) Тѣй се вижда отъ Конституцията, че Народ. Събрание може да опредѣлява заплатитѣ на своитѣ членове. Народ. Събрание не иска да отчислява ни единъ чиновникъ, ни единъ депутатъ, защото и двамата сж свикани съ указъ. Но Народ. Събрание нека да рѣши стопанската частъ, на която е стопанъ. И азъ мисля, че съ това некачвами никого, че двѣтъ заплати не могатъ да се получаватъ. Колкото за Г-нъ Ловчански депутатъ, който напомнѣва какъ трѣба да станхтъ закони, азъ мисля, че Народ. Събрание това знае и може да се произнесе. Но именно като говорихъ върху това и по напредъ, повтарямъ и сега не би ли било по добро да се отложи рѣшението на този въпросъ. (Гласове да се отложи.) Това трѣба да премислимъ; защото съ по бързо рѣшение може да събркаме нѣщо въ това, за което говорихъ, а не въ друго.

Председателъ: Има да говорятъ 5 или 6 души (Гласове Да се отложи.) Стана предложение да се отложи за другъ пътъ. Приема ли Народ. Събрание да се отложи? (Приема. Който не приема да си дигне ржката. (34 души дигатъ ржка.)) Слѣдователно ще го отложимъ, а за сега 5 минути распусъ.

(Послѣ распусъ)

Председателъ Др. Брандэль: Преди да пристѣпимъ на дневниятъ редъ има г-нъ Министръ на финанситѣ да направи нѣкое предложение на Нар. Събрание.

Мин. Каравеловъ: Ви знаете, г-да, че въ Турско време имаше различни данѣци, както сж емлякътъ, бегликъ послѣ иджаръ и темегуатъ. Още въ

Русско време бѣше предложено на окръжнитѣ съвѣти да кажатъ своето мнѣние за сѣществующитѣ данѣци. Всички окръжни съвѣти бѣха казали, че емлякътъ е доста добъръ налогъ, но че оцѣнки има лоши. Затова още тогазъ бѣше распоредено да се направятъ оцѣнки и изработиха се временни инструкции какъ да ставатъ оцѣнкитѣ; но повечето оцѣнки станаха така ниски, щото старото Министерство рѣши да незима данъкъ по тѣзи оцѣнки, но да се земе по турскитѣ списъци. Сега предлагамъ на Нар. Събрание да се зематъ като основа турскитѣ емлячни книги и да направимъ оцѣнка потѣхъ. Народ. Събрание може този въпросъ да го предаде въ бюджетната комисиия, или да го разгледа сега. Азъ ще прочета своето предложение. (Чете го:)

1). Даджията емлякъ, иджаръ и теметуатъ ще се опредѣлятъ за текущата година на основание турскитѣ оцѣненія, спрѣчь по имѣющитѣ се емлячни книги.

2). Въ ония мѣста, гдѣто за цифрата на тия налози нѣма никакви свѣдѣния, а тѣй сѣщо и тамъ, гдѣто недвижнитѣ имущества сѣ претърпѣли капитални измѣненія, ще се направятъ нови оцѣненія, съобразно съ които да се пресмѣнятъ и събиратъ споменатитѣ даждия.

Така, дѣто да има измѣненія, могатъ да станатъ нови оцѣненія и въ градове дѣто има направени нови къщи, тоже трѣба да се оцѣнятъ. Дѣто сѣ се съхранили турски емлячни книги, ще се потърсятъ, които сѣ много по точни, отъ колкото новитѣ оцѣненія, за което има много примѣри: По новитѣ оцѣнки има една къща, която е оцѣнена на два франка! Ако земемъ да има повече такива оцѣненія, тогазъ разбирами, че бившето Министерство можало да прибере само 1½ милионъ фр. Емлякъ вмѣсто 4 милиона.

II. Станчовъ: Думата е върху предложението на г-на Министра на Финансиитѣ за Емлякътъ, Иджаръ и Теметуатъ. Още Русското правителство бѣше се распоредило, щото тамъ, дѣто е имало оцѣнка по турскитѣ списъци, да се събира по тѣхъ. А дѣто такива книги не е имало, станали сѣ нови оцѣнки, съгласно съ инструкциитѣ, които издаде Императорскій Комисаръ. Колкото се касае до изпълнението на тѣзи инструкции, дѣйствително тѣзи оцѣнки на недвижими имущества не сѣ станали както трѣба. Стойността на много мѣста е показана твърдѣ малка; и то за това защото при тия комисии не е имало отъ Финансиалното отдѣленіе по единъ казипонетъ чиновникъ, който да обърне повече надлѣжно внимание върху предмѣтитѣ, които имало да се оцѣнятъ, и който да вдѣхне повече енергия на членовѣтъ отъ тия комисии. Тѣзи членове трѣба да имаха предъ видъ, че сѣ най-малко укривения и умалавания, които могатъ да направятъ за хатъръ на нѣкой си приятель, или на членовете на комисията, съ това губи нашето правителство, губи хазната. Таквизъ

работи станаха на много мѣста, но не на всѣкъдѣ. Щомъ дойде да се събира данъкъ за година 1877—78—79, то въ много окръжия не е могло да стане по оцѣнкитѣ на турското правителство, защото на много мѣста нѣмаше таквизъ книги; а на другитѣ станало голѣмо преобразование на имуществата. Има села изгорени, хора съсипани и т. н. Отъ тѣзи точки зрѣния азъ съмъ съгласенъ съ предложението на г-на Министра на Финансиитѣ, че тамъ дѣто има тѣзи книги и дѣто Министерството намѣри, че нѣма разлика въ състоянието или въ имуществото, да се земе данъкъ по тѣзи турски описания; а дѣто сѣ станали измѣненія, тамъ да станатъ нови описания. Само ще моля нашето правителство да обърща внимание на това, да бждатъ описани точно, защото отъ неточността губи нашето правителство и нашата хазна. За това азъ съмъ съгласенъ съ предложението на г-на Министра на Финансиитѣ и желая да го приемемъ. — Сега е въпросъ могатъ ли всички тѣзи данѣци, и трѣба ли да се събератъ, съгласно съ предписанията, които станаха съгласно съ предложението на г-на Буха и съгласно съ инструкциитѣ, наведиждъ или не? По мое мнѣние Министерството да се распореджа така, щото нѣкон окръжи както Провадийскій, Шуменскій и други, дѣто Русското правителство късно е окупирали и дѣто до сега още не е земенъ данъкътъ, тия хора да не плащатъ данъкъ по данъкъ, а да плащатъ отъ време на време, по колкото сѣ въ състояние, защото друго-яче ще имъ дойде тежко.

Симидовъ: Г-нъ Министръ казва, че трѣбало да стане второ описване, защото било въ турскитѣ времена много лошо. Но азъ зная, че новото описване, което е станало въ Русското време, бѣше по лошо отъ турското. За това сега трѣба старото описване да се земе въ внимание. Но азъ несъмъ съгласенъ на всѣкъдѣ по старитѣ книги да се събира, защото сѣ станали промѣненія. Въ нѣкои села се помножи числото на населението, а въ други села се смали; тамъ трѣба да станатъ нови оцѣненія; но всѣкакъ трѣба да се зематъ за основа турскитѣ книги.

Мин. Каравеловъ: Разбира се, че всѣко правителство, ако иска да преобразова данѣцитѣ, най-напредъ трѣба да опише имотитѣ. Но да се опишатъ, това не е лесно и трѣба много време. Азъ съмъ увѣренъ, че се прожѣли цѣната на имотитѣ въ разни мѣста по разни начини и нужно би било да станатъ нови оцѣнки, но за сега неможатъ да станатъ. Азъ знамъ, че турскитѣ книги не сѣ съвсѣмъ добри, по все пакъ сѣ по добри отъ колкото новитѣ оцѣнки, които сѣ станали миналото лѣто. Разбира се, дѣто има разорени къщи и села, тамъ ще направимъ нови оцѣнки и ще се помжчимъ да бждатъ доста пра-

видни; но сега да искаме да опишемъ всички имоти въ едно лѣто, това е невъзможно; азъ мисля, че е найдобръ, да се приеме сега това предложение, което прочетохъ. Азъ още припомнямъ, че ще направимъ оцѣнки особено въ градищата, защото стойноститѣ се промѣниха значително; но за селата не е възможно навсѣкѣхъ да станатъ нови оцѣнки. Но въобщо искамъ да се рѣши, че въ принципъ ще се събере данѣкъ по турскитѣ емляки класъ. Тѣзи книги колкото за емлякътъ ги имаше въ Софий, Дубница, Радомиръ, Плевенъ, Ески-джумалъ, Етена, Разградъ, Габрово, Севлиево, Османъ-Пазаръ, Ловечъ, Видинъ, Вратца, Берковца, Ломъ, Рихово, Бѣлоградчикъ и Шуменъ, значи отъ по вече окръга има свѣдѣния. Ако съберемъ въ принципъ по тѣзи книги тогазъ хазната не ще загуби, а дѣто трѣба да станатъ нови оцѣнения, ще станатъ. Въ Министерството ще се състави особено отдѣление да изучи нашитѣ недвижими имоти и въ бѣдѣще можемъ да преобърнемъ емлякътъ въ поземлени данѣкъ. Но за да направимъ това, трѣба да изучимъ понапредъ земята, което сега не е възможно; слѣдователно предлагамъ слѣдующитѣ предложения: (Чете горнитѣ предложения).

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се произнесе върху тѣзи предложения, или още да се говори. (Гласове: Да се говори.)

Симидовъ: Колкото за тиджирета, който плащатъ търговцитѣ, имамъ да напомня, че турскитѣ тиджаретѣ бѣше съвсѣмъ несправедливъ. Нѣкои търговци плащаха по 30 гроша, а най вече 50 гроша; азъ не зная какъвъ е той данѣкъ. За това не съмъ съгласенъ, да се събира този данѣкъ по такъвъ начинъ, защото това е нищо.

М-ръ Каравеловъ: Ако е тиджиретъ малкъ, то може Народ. Събрание да го утври. Съ време може министерството да направи вмѣсто тиджаретъ, патентни сборъ, и по мѣе мнѣние търговцитѣ малко плащатъ и въобщо въ градоветѣ. За това азъ съмъ съгласенъ, ако щете този данѣкъ да утрите.

П. Станчовъ: Предложенията на г-на министра на финанцитѣ сж твърдѣ ясни и азъ се съгласявамъ съ това; но азъ не съмъ никакъ съгласенъ тиджаретъ да се утври. Може въ друго едно заседание да стане особено предложение отъ страна на министерството върху този данѣкъ и тогазъ можемъ да се произнесемъ по добръ. За сега настоявамъ да се приеме предложението на г-на министра на финанцитѣ и на него остава да обърне надлежно внимание за изпълнението.

Тодоровъ: Азъ не знамъ, какъ да приемемъ онова, което каза г-нъ министръ, че трѣба да се ръководимъ по описванието на турското правител-

ство, като едно описвание, което е по добро отъ новото. Истина, че сж по добро описани и по радикални, отъ колкото описванията, които станаха подъ нашето правителство; но, г-да, не трѣба ли да помислимъ, колко измѣнения сж станали и въ цѣнитѣ на имотитѣ и въ другитѣ отношения. За това не е възможно да се водимъ по тѣзи предписания.

Предсѣдателъ: Предложението на г-на министра на финанцитѣ показва, че, дѣто сж станали капитални измѣнения, ще има нови оцѣнки.

Тодоровъ: Всѣкѣхъ има капитални измѣнения, защото турекитѣ къщи сж съборени, дѣто турци сж побѣгнали. За това министерството не може да иска отъ еди кой окръгъ толкова, колкото е могло преди да се иска. Заради туй азъ предлагамъ да се испита по добръ този въпросъ и да се даде на комисия за да го изучи по добръ. Въ тѣзи форма, както ни се сега представи, не ми се вижди практично.

Мин. Каравеловъ: Азъ казахъ, че въ градищата ще станатъ нови описвания и за това говори второто предложение; защото е извѣстно на всинца ни, че турското население е изгубило имущество и сж станали нови пострѣйки, за това трѣба да се опишатъ на ново. Ако сж станали въ единъ окръгъ голѣми измѣнения, тогава има градскитѣ свѣтъ и окръжнитѣ свѣтъ, които могатъ да явятъ на правителството, че толко и толко къщи не съществуватъ и че не може да се плати толкова. Министерството тогава ще отговори, че нѣма да се изисква толкова. Ние не можемъ да искаме отъ не съществуващи села данѣци. Говори се за турскитѣ оцѣнки, че били лоши; но колкото да сж лоши, все сж оцѣнки; а нашитѣ не бѣха оцѣнки, но просто играчки. Има нѣкои села, които дали по 750 гроша. Така не можемъ да карамъ напредъ, и трѣба да се ръководимъ по нѣщо. А сега е вече три мѣсеца минало отъ новата финансовна година, и не можемъ да направимъ нови оцѣнки, особено когато още ланскитѣ емлякъ не е събранъ, защото ни единъ окръженъ свѣтъ не е съгласенъ да земе емлякътъ по новитѣ оцѣнки. Слѣдователно трѣба да имаме нѣщо, по което да се ръководимъ и азъ моля Народ. Събрание, да приеме тѣзи предложения.

Гьричаровъ: Г-нъ Тодоровъ казва, че много промѣнения станаха. Истина тѣзи нови описвания, които станаха преднишната година, всички знаемъ, че не сж точни и тѣи сж тѣи неприложни, щото отъ тѣхъ не можемъ нищо да очакваме. За сега вече три години не е събранъ емлякътъ; да чакаме нови описвания, ще минатъ може 10 години, а до тогава да не събираме нищо това не е възможно. Турекитѣ описвания сж до нѣкъхъ справедливи, а дѣто сж станали промѣнения, казва второто предложение,

че ще станят нови описвания. За това азъ не знамъ, защо да се страхуваме отъ това предложение. (Гласове: Исчерпано е.) По вече да го разискваме, значи да губимъ време.

Недѣлковичъ: Когато се хортува за данъктъ теметуатъ, на които подлежаимъ всички, които сме тука, то азъ питамъ г-на министра, да ли подлежатъ подъ този данъкъ и чиновниците?

Председателъ: Говорете върху предложението.

Мин. Каравеловъ: Колкото за емляктъ плащамъ го всички, а за теметуата то ако иска Народ. Събрание, може да го наложимъ; азъ нѣмамъ нищо противъ това. Но само мисли, че по добръ е да рѣши Народ. Събрание въпросътъ за заплатитѣ. Колкото за чиновниците, ще имъ дадемъ по голѣма плата, и земи имъ тогава теметуатъ.

Славейковъ: Най напредъ забѣлжихъ, че когато рѣшаваме, трѣба да даваме внимание; това не е злѣ. Но въ същото време трѣба да имамъ предъ очи, че ние излѣзваме изъ една почва, дѣто мислимъ, че всѣкога правителството като земе нѣщо е така, както да го земе единъ чуждъ човѣкъ. Г-да, това трѣба да престанемъ да го мислимъ; защото трѣба да знаемъ, че зима нашето правителство и ние не трѣба да се водимъ отъ съображения, които сж предишци въ това. Тука предѣлжи да се обясни на Народното Събрание, че не е да се увеличатъ нѣкои данѣци, но е само какъ може да се тури единъ по добъръ редъ въ тѣзи данѣци. У насъ, както знаете, стана превратъ твърдѣ голѣмъ, така щото да се ползуваме отъ предишното е трудно и колкото до нѣкъдъ да е и справедливо, има други страни, дѣто не е справедливо. Ние знаемъ, че сж станали капитални измѣнения. Въ градоветѣ станаха нови кѣщи, а други се разориха. Въ селата намирамъ още по голѣми измѣнения. Имаме три оцѣнки: една отъ турското правителство, втората отъ руското, а третата отъ нашето правителство. Ако първитѣ бѣха несправедливи, то бѣха тий по крайнѣй мѣръ по положителни отъ колкото вторитѣ и третитѣ. Вторитѣ оцѣнки противъ първитѣ представиха цифри такъвизъ малки, по които ако да се води правителството, значи да провъзгласи свой банкротъ; защото онѣзи данѣци, които преди съчиняваха 4 милиона, сега даватъ 1½ милионъ. И представете си, какъ можемъ да съществуваме! Заради туй правителството като се намѣри въ невъзможностъ да направи нови емлячни книги, по което да опише точно имотитѣ, то питамъ Народ. Събрание, да ли да се рѣководимъ отъ една не толковъ точна, но по крайнѣй мѣръ по положителна основа, която съществува отъ турското правителство, или да вземемъ за основа

онова, което е станало лани? Въпроса е, че бившето министерство не се основавало на оцѣнкитѣ отъ турското правителство, и отъ това станаха голѣми загуби; ние виждаме, че има недоимки, ние видимъ, че данѣцитѣ не сж събрани, и щемъ ли да оставимъ и за въ бѣдѣще въпросътъ така, когато можемъ да познаемъ, че това не е възможно? Казвамъ че ни трѣба основа по положителна и като не е възможно да бѣде толковъ точна, можемъ да се задоволимъ и съ приблизително точна; за това министерството предлага, да се взематъ по принципъ съществуващитѣ въ турското време емляци, а дѣто има мѣста разорени, разбира се, че не може да се събере емляктъ, както се събиране въ турско време и тамъ ще станатъ нови оцѣнки. Това азъ мисля че е единственната праведна мѣрка, която е желателно да се приеме. За това азъ предлагамъ да се приеме предложението на г-на министра на финанциитѣ. (Гласове: Съгласно.)

Председателъ: Счита ли се Събранието за довольно освѣтлено? (Гласове: Освѣтлено е.)

Мин. Каравеловъ: (Прочете още единъ пѣтъ предложението.)

Председателъ: Приема ли Народното Събрание предложението на г-на министра? (Приема се.) Който го не приема да си дигне ржката. (Никой.) Часътъ е вече 5. Желаетъ ли Народ. Събрание да се разглеждатъ прошения?

Грънчаровъ: Истина, че часътъ е 5, но въ правилникътъ е казано, че трѣба да се събиратъ въ 2, за това трѣба да слѣдваме работа още единъ часъ.

Докл. Храновъ: Разгледани сж отъ комисията слѣдующитѣ прошения: (Чете)

„Прошение отъ Ив. Богорова подадено въ Народ. Събрание отъ 22 Октомврий 1879 год. жалуетъ се, че билъ неправедно нахденъ отъ служба съ указъ подъ № 59, и подиръ отчисляването не му се било заплатило за три мѣсеци. — Проси да му се заплати и даде служба“

Комисията мисли, че прошениято трѣба да се проводи въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ дѣла, понеже той се жалуетъ противъ това Министерство.

Славейковъ: Искамъ да кажа нѣколко думи върху това лице, което е подато това прошение за да се освѣтимъ по-добрь. Азъ съмъ съгласенъ, че може да се проводи прошениято въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ дѣла, за да се расправи върху това прошение. Но, г-да, азъ напомнимъ, че този челоуѣкъ е днесъ въ стари години; той е челоуѣкъ, който е заслужилъ и неговата дѣятелностъ негрѣба да испуща Нар. Събрание отъ внимание, макаръ и да се смѣе този или онзи. Вчера, г-да, рѣшихме за оцѣненцитѣ; но и този челоуѣкъ, за когото сега е думата, е единъ отъ поборницитѣ на книжевното поле,

което има по-голяма важност и безъ което нищо не може да се свърши. Той има може би своя оригиналностъ, но при всичко това, той е първий, който най-напредъ почна да издава български вѣстникъ въ Липиска, а послѣ въ Цариградъ. Този чловѣкъ е издалъ първа Българска Грамматика, първа География, първъ Българско-Французски рѣчникъ; той се трудѣше да направи първа българска фабрика, съ която не може да успѣе; той първъ почна да събира български пѣсни и пословици; слѣдователно той въ всѣко едно отношение има голѣми заслуги за книжевността. Той най-послѣ въ старитѣ си години се труди за пурритизмътъ на Българскій языкъ, т. е. той иска да очисти Българскій языкъ отъ чужди думи. Това тоже намъ прави честь. Затова, ако можемъ да наградимъ този чловѣкъ, то да направимъ това. Менѣ се чини, че съвсѣмъ не е праведно да му се отнема платата за тѣзи три мѣсяци, които е служилъ. Нар. Събрание нека не се обръща равнодушно къмъ него и азъ не би желалъ да бждемъ несправедливи особено къмъ чловѣкъ, който е заслужилъ; а трѣба да му се платятъ паритѣ, за които е изслужилъ.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание предложението на Комисията? (Приема се.)

Докл. Храновъ: (Чете.)

2) Прошение отъ сжщия отъ 8 априлия подъ № 66, съ което моли законодателното Събрание да му помогне, ако мисли то, че г. Богоровъ е единъ отъ тѣзи, който е извършилъ нѣщичко добро за Българитѣ.

Комисията мисли да се препрати въ Министерския Съвѣтъ. (Приема се.)

Докл. Храновъ: (Чете.)

3) Прошение отъ 14 априлия № 100, отъ сжщия, съ което г. Богоровъ иска да се обърне внимание върху Българскій языкъ, който сега билъ ужъ нечисто Българскі.

Комисията мисли да се препрати въ Министерския Съвѣтъ.

Славейковъ: Азъ желая да остане безъ послѣдствие, защото дѣйствително може би мнѣнието да е право, но не е сега време да правимъ разисквания върху него, нито е работа на Нар. Събрание. Ще дойдятъ тѣзи, които ще рѣшатъ този въпросъ.

Наумовъ: Да се проводи на Министерството на Просвѣщеніето, защото тамъ може би има чловѣкъ, който разбира тази работа.

Докл. Храновъ: Въ прошеніето не се казва нищо друго освѣнъ че Българскій языкъ не е чистъ и просто моли да се очисти.

П. Станчовъ: Г-нъ Богоровъ мисли да се тури вмѣсто „законопроектъ“ „законообрѣзденъ“.

Предсѣдателъ: Има едно предложение да се проводи въ Министерството на Просвѣщеніето, а друго — да остане безъ послѣдствие. Приема ли Нар. Събрание да се препрати това прошение до Министерството на Просвѣщеніето? (Неприема.) Слѣ-

дователно остава безъ послѣдствие.

Докл. Храновъ: Има още едно прошение отъ г-на Богорова. Комисията мисли да се прочете изцѣло за да се разумѣе по-добрѣ. Той предлага нѣкакъвъ „законообрѣзденъ“ — законопроектъ и казва, че не може да го изложи тука, но ще го съобщи само тогава, ако дойде предъ вѣщи хора и ако му се заплатятъ по-напредъ 100 наполеона златни. Послѣ казва, че, ако се тури въ дѣйствието този законопроектъ, да му се плати 1% отъ печалата, която ще има държавата.

П. Станчовъ: Да разискваме за една работата, която не е дѣло на Народното Събрание, мисля, че напразно ще хортуваме; и като не е ясна за насъ тази работа предлагамъ да се проводи прошеніето до Министерскій Съвѣтъ.

Славейковъ: Туй, зето просто предъ видъ, заслужава да се отхвърли и не трѣба да се зема въ внимание. Но че по нѣкога и отъ чудати излизва нѣщо, то може би и отъ тая негова тайна да излизе нѣщо и азъ мисля, че може да се отнесе до Министерството на Финанситѣ. Ако бѣше тука този проектъ, когато предлага, тогазъ можаше Нар. Събрание да се произнесе тѣй или инакъ, но като не е тука, то можемъ да го предоставимъ на министра, който се грижи за държавнитѣ имоти и доходи и ако той види за добро може на втората сессия да ни предложи нѣщо, а сега не може да се разсуждава нищо и незнаемъ кои вѣщи хора ще додатъ да изследватъ това предложение. За това желая да се отправи до Мин. на Финанситѣ, защото по-вѣщи чловѣки нѣма за тая работа освѣнъ въ казаното Министерство.

Наумовъ: Азъ мисля, че по-добрѣ е да се испрати на Мин. Съвѣтъ, защото ние незнаемъ да ли това се отнася до финанситѣ или до друго Министерство; а изъ мин. съвѣтъ може да се даде на надлѣжното министерство.

Расолковъ: Отъ прошеніето се разбира това, че г-нъ Богоровъ има единъ приготвенъ планъ за желѣзентъ пхтъ; но това е негова тайна и за това предлага да му се платятъ понапредъ 100 наполеона. Затова азъ мисля, че най-добрѣ ще бжде да се испрати на мин. на финанситѣ.

Грънчаровъ: Азъ сжщото щѣхъ да кажа както и г-нъ Наумовъ, защото не се знае къмъ коя частъ се отнася това негово прошение. Но ако г-нъ Расолковъ знае, че се отнася до желѣзнитѣ пхтища, тогава може да се прати до мин. на финанситѣ.

Мин. Каравеловъ: Да ли съ 100 наполеона или повече?

Докл. Храновъ: Комисията предлага да се прати до мин. съвѣтъ. (Приема се.)

Послѣ слѣдва: (Чете.)

4) Прошение отъ А. Поповича отъ 28 Октомврия 1879 год. изъ г. Видинъ, който сега служи въ по сѣдебната частъ, проси да му се даде степенция за да отиде въ нѣкой университетъ да свърши правото. — При прошениято сж приложени двѣ свидѣтелства на Ромѣнскій языкъ отъ Болградската гимназия.

Комисията предлага да се препрати до Мин. на Просвѣщеніето (Приема се).

Слѣдъ него слѣдва: (Чете:)

5) Прошение отъ Пелагия Граиники, жена на пок. учителя А. П. Граиники, на Тър. главно училище, който слѣдъ смъртта си, оставилъ три дѣца, отъ които най-големото на име Никола е глухо и нѣмо, моли да се не проводи въ нѣкое глухо нѣмо училище на въсятаніе, като се отреди за това една правител. степенция.

Комисията мисли и то да се препрати до Мин. на Просвѣщеніето (Приема се).

Подиръ него слѣдва (Чете:)

6) Прошение отъ Харалампия Монастирян, студентъ на Импер. С. Петербург. университетъ въ Физико-математич. факултетъ, проси да му се помогне, за да до свърши ученіето си, и подиръ да се посвѣти на служба на отечеството си.

Той е отъ Буджакскіи Българи колонисти, а баща му е родомъ изъ Македония. — При прошениято е приложено атестата му отъ класическата гимназия.

Комисията мисли да се препрати до Мин. на Просвѣщеніето. (Приема се.)

(Чете:)

7) Прошения двѣ отъ учителя Юрдана Ненова, уроженецъ на Г. Елена. Оплаква се и въ двѣтъ прошения, че той е учителствувалъ повече отъ 30 год. изъ България, и въ г. Татаръ-Пазарджикъ е учителствувалъ 16 год., — моли да утвърди Нар. Събрание да му се дава пожизнено опредѣлената пенсия въ 720 фр. отъ М. Дринова и която му била дадена за 1878 година.

Комисията мисли да се испратятъ до Мин. Съвѣтъ.

Славейковъ: Азъ би желалъ да не натоварва ми Мин. Съвѣтъ или Мин. на Просвѣщеніето съ такива ситни-дребни работи. Азъ познавамъ чловѣкътъ и незная за какво трѣба да му се дава помощъ. Наистина за хора, които сж заслужили и които сж работили за народа, не трѣба да отричамъ помощъ и трѣба да имъ даваме както на поборницятъ; но просителя още не е дошълъ до тамъ. Той може като учителъ да получава добра заплата; но сега като нѣма никаква работа, а само помощъ иска за поддържаніе, азъ би се отказалъ за такова натоварване на народния гърбъ. Азъ не отказвамъ, че трѣба да даваме, но постъ нѣколко години. А въобще желателно е да се необръща внимание на такива чловѣци, които съ такива дребничави работи ни залисватъ тукъ.

Д-ръ Молловъ: Г-нъ Славейковъ твърдѣ несправедливо се отнесе къмъ чловѣка, който е поднесълъ прошение и несправедливо ще бжде, ако рѣшимъ да не направимъ нищо за него. Ако той е билъ 25 год. учителъ, той може да не види и за това не може да продължава своето звание. Въ други

мѣста на такива хора се дава помощъ или пенсия; затова най-добъръ е да се представи на Мин. на Просвѣщеніето, което да испита работата и ако е учителствувалъ 25 год. не трѣба да се остави безъ помощъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че додѣто не се изработи законъ за пенситѣ, ние не можемъ да даваме пенсия; тогава можемъ да рѣшимъ, трѣба ли да се даватъ пенсия на учителитѣ или не. Азъ мисля, че въ принципъ трѣба да се отказваме отъ такива прошения, додѣто изработимъ такъвъ законъ. (Гласове: Съгласни.)

Расолковъ: Г-нъ Д-ръ Молловъ като непознава чловѣкътъ казва, че може би той да невиди. Но този чловѣкъ, както каза Г-нъ Славейковъ, е още здравъ и може да работи. Синоветъ му сж чиновници, а той самичакъ се занимава и нише прошения въ града, за да си улѣснява поминъка. Слѣдователно азъ незная за какво да му се дава помощъ, особено като има синове, които могатъ да го поддържатъ.

Предсѣдетелъ: Предложението на Комисията бѣше да се прати това прошение право до Мин. Съвѣтъ; други казаха да се остави безъ послѣдствие, защото нѣмаме законъ за пенситѣ. Даваме на вотиране първото предложение: приема ли Нар. Събрание да се проводи на Мин. Съвѣтъ? (Неприема.) Слѣдователно остава безъ послѣдствие.

Докл. Храновъ: (Чете:)

1) Прошение на ж. отъ селата Гушаница, Балевица, Бокловица и Пѣсочница, Бер. Окр. Оплакватъ се, че соватѣжка, който се намиралъ между селата имъ билъ продаденъ отъ Бер. Окр. Съвѣтъ като имущество туреко. За него насбише тѣ говорятъ, че било тѣхно-селеко, и го притѣжавали съ Султански бератъ, но тоя документъ билъ вземени лъжовно отъ Тодора Конина отъ нѣкого си Михайлова Берковчанинъ.

Молятъ да имъ се възвърне соватѣжка.

Комисията мисли, че това трѣба да се испрати до Мин. на финанситѣ.

Мин. Каравеловъ: По тая работа станаха доста много прошения и пакъ тоя въпросъ не може да се рѣши и до сега. Трѣба да се изучи още единъ пжтъ.

Предсѣдетелъ: Приема ли Народното Събрание да се испрати това прошение до Мин. на финанситѣ? (Приема.)

Докл. Храновъ: (Чете:)

Прошение отъ Петра Манчова отъ С. Клеура Берков. Окр., унѣлюхонѣкъ отъ селянитѣ да моли да имъ се позволи да сѣкатъ — балкана, когото тѣ до сега считали за свой и соватѣжка да имъ се върне, въ когото Берковскіи власти имъ въспрѣмили да си нахѣтъ добитѣка — ако не имъ се повърне това, ще се изселатъ отъ селото си.

Мин. Каравеловъ: Колкото за соватѣтъ ще се споразумѣемъ и ще ги дадемъ назадъ, но колко-

то за горитѣ и за дѣскитѣ не ми се чини удобно да се расправа и рѣшава.

Наумовъ: Колкото за соватлжикитѣ азъ зная, че Турското Правителство ги е давало подъ наемъ; а относително за горитѣ на истина тия села сж сѣкли отъ горитѣ, правилн сж дѣски и ги продавали. Колкото за изсѣчване на горитѣ, то трѣба да се пресѣче; но съвършено да се запрѣти ползуването отъ горитѣ, то е невъзможно.

Докл. Храновъ: Комисията е мислила да се испрати до Мин. на Финанситѣ.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, да направя едно нѣщо за това; но тѣ искатъ да бжде както си е било и до сега и по-преди; а това неможе да стане, защото трѣба да чуваме горитѣ. Колкото азъ зная, тия хора не само сѣкжтъ, но и палятъ горитѣ.

Берковскій депутатъ: Тѣзи челоуѣци се хранятъ по-вече отъ гората; за това желателно е да имъ се позволи баремъ ония дръвцета да зематъ, които иначе ще изгниятъ.

Мин. Каравеловъ: Това се позволява и Правителството ще се радва, като се чистятъ горитѣ отъ падналитѣ дръвета; но да се сѣкжтъ дръвета, както имъ скимне, дръвета, отъ които всѣко едно струва по една лира, ако се продаватъ, това не е възможно да имъ се допусне,

Берков. депутатъ: Нищо имъ не даватъ; гората гние, а хората гладуватъ.

Славейковъ: Азъ мисля, че трѣба да обърнемъ по сериозно внимание на горитѣ. Има свѣденія, че тѣзи села сж сѣкли горитѣ за дѣски, които сж продавали. Надзирателитѣ не ще ги испждятъ ако искатъ да рѣжатъ за себе си колкото имъ трѣбватъ, особено отъ падналитѣ дръвета, но тѣ си направиха голѣми триони, съ които рѣжатъ и такива дръвета, отъ които може да се очаква полза и въ бждще за земята. За това трѣба да имъ се забрани това, понеже отъ сѣчване на горитѣ излизатъ голѣми опасности за земята като бездѣждие, наводнения и пр. Тѣмъ Министерството ще покаже дѣ могатъ да сѣкжтъ и дѣ е нужно за пречистване.

А колкото за онѣзи гори, които сж нуждни да държатъ температурата въ равновѣсие и да бранятъ отечеството отъ опасни слѣдствия, азъ моля не само Министерството, но и всѣкой Българинъ, а най-вече тѣзи, които присѣтствуватъ като депутати, да зематъ това предъ видъ, за да се пазятъ такъвизъ гори; защото загубата е на цѣлото отечество, ако се искоренятъ.

Рангелъ Костовъ: Въпросъ се подигна заради горитѣ. Наистина, че не е възможно да се сѣчатъ безъ редъ, но ние живѣемъ покрай планина и тежко ни безъ гора. За това искамъ да зная да ли е въобще запрѣтено сѣчението и какъ стои тази работа?

Предсѣдателъ: Министерството ще разясни това своевременно.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че Правителството има право не само на правителственитѣ, но и на частнитѣ гори да прави нѣкакви распорѣжения, за да се не опустошаватъ; защото тѣ иматъ общо значение за държавата. Истина е, че нѣкои села ще пострадатъ, но тѣ ще се пуснатъ на други занаяти; а общеполезно е това правило, че трѣба да вардимъ горитѣ. (Гласове: Истина така е.)

Предсѣдателъ: Приема ли Народното Събрание заключението на Комисията т. е. да се проводи това прошение въ Мин. финанситѣ?

(Приема се.)

4) Прошение отъ Кпр. Маринова, отъ С. Сухинъ Долъ, Севлив. Окр. който разказва, че билъ приелъ участіе въ 1876 год. въ въстанieto въ Дръновекни манастиръ, а послѣ въ войната. — Моли да му се помогне да си купи сѣчива, зада работи запаята си (ковачъ) и да си плати борча. —

Комисията мисли, да се постѣпи просто съгласно съ изработения законъ за опълченцитѣ.

Предсѣдателъ: Приема ли се заключението на Комисията? (Приема се.)

Мин. Каравеловъ: Значи, ако се проводи въ Министерството, то е обязано да му дава помощъ.

Предсѣдателъ: Нека постѣпи съгласно съ законътъ. Комисията казва, че понеже има законъ, то Министерството ще исплѣни тоя законъ; а Нар. Събрание нѣма да рѣшава нищо, освѣнъ че го отсѣжва на Министерството, съобразно съ закона.

(Гласове: Така е.)

Докл. Храновъ: (Чете.)

5) Прошение на жит. отъ селата: Батембергъ, Калфа и Ярджъ, молятъ да имъ се опростятъ недоимкитѣ отъ 1878 год. около 7,000 фр. — Въ прошенieto си говорятъ, че селата имъ пострадали въ послѣдната война и сами тѣ били разорени, като били принудени да бѣгатъ; недоимкитѣ били отъ десѣтъка. — Комисията предостава това на Нар. Събрание да се произнесе.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че щомъ се предлага на Нар. Събрание да се произнесе, то не е умѣстно, защото ние незнаемъ иматъ ли нужда или не; и да ли е сиромахъ нѣкой, или не. Ако едно такова прошение се задоволи, тогава ще дойдѣ още 50 такива прошения, съ които ще искатъ де имъ се опростятъ данъцитѣ. По-добрѣ е да се остави на правителството, което ще испита да ли сж сиромаси или не, и колкото е възможно ще имъ се помогне.

Грънчаревъ: Забѣлѣжката на Г-на Министра е твърдѣ справедлива. Ние незнаемъ, въ какво състояние сж тѣзи хора и ако рѣшимъ безъ точни

свѣдения, тогава изведиждъ ще почнатъ да лѣтитъ прошения отъ цѣла България въ сѣщия смисълъ, понеже напѣтъ хора сж твърдѣ наклонни да не даватъ пари. За това азъ мисля, да се предостави на Мин. на финанситѣ, за да види какъ стои работата, а сега да се непроизнасями върху това.

Разградски депутатъ: Селото Батембергъ се нападна въ време на войната отъ башибозуци и хората не можиха да избѣгатъ. Нѣкой хора бидоха исклани, а селото изгорено, тъй щото неостанаха нито къщи, нито хамбари, вѣлѣдствие на което хората сж много бѣдни и въ много трудно и прескѣрно положение. Такива бѣдни села ще се намѣрятъ много рѣдко. Тѣ като нѣмаха къщи населиха се въ три други села.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че Народ. Събрание нѣма да осъди Министерството, ако послѣдното (минис.) временно не иска данѣци отъ такива хора; и въобще мисля, че може да се предложи единъ срокъ на тия села, въ който нищо да не плащатъ за нѣколко години; по това, може да стане попослѣ. (Гласове: По-послѣ.)

П. Станчовъ: Като Г-нъ Министръ така предлага и като мѣстнието е съгласно съ Коммисиията, нужно е да не рѣшавами нищо, додѣто Министерството неизучи работата добрѣ. Ние можемъ попослѣ да земемъ мѣрки, за да се опрощаватъ данѣцитѣ на такива хора. Ако Министерството не може на тая сессия да ни представи истинското имъ положение, то най добрѣ е да се представи нему, за да се распореди, както вижда за сгодно.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание да се испрати това прошение до Министерството на финанситѣ? (Приема се.)

Докл. Храновъ: (Чете:)

6) Прощение отъ Петра Димова отъ с. Батакъ. — Проси да се приеме на правителствено съдържанне въ пѣкое учебно заведение, — Понеже въ вѣстанието въ 1876 год. погинали какѣто родителитѣ му, така и роднитѣ му.

Коммисиията мисли да се испрати въ Мин. на Просвѣщенieto.

Мин. Каравеловъ: Ако е фактично това, което се привождатъ въ прощението, тогазъ Нар. Събрание може да задѣлжи Министра, за да се настани това 12 годишно сираче безъ баща и майка. Желателно е да му се помогне, но трѣба да знаемъ положително.

Славейковъ: Азъ не зная момчето, което е дало прощението, но зная, че по крайнѣй мѣрѣ сега има 4—5, които сѣдятъ вънка и нѣматъ никаква помощъ. Азъ зная дѣца, на които родителитѣ сж исклани и избити въ Батакъ и Панагюрище, и се прие-ха отъ Благодѣтелното Дружество; но послѣ като сж станали лопи и развратни, напуснали сж ги по

пактищата и нийдѣ нѣма мѣсто сега за такива бѣдни дѣца. За това виждами, че се скитатъ много такива дѣца по сокацитѣ и нужно е да се зематъ нѣкакви временни мѣрки за такива дѣца. Азъ проводихъ нѣколко дѣца въ градския Съвѣтъ, който ги прие; но да пратимъ и други, азъ зная, че ще откаже, защото нѣма толкова срѣдства. Нѣкои дѣца некаже да се учатъ въ училище, а други на занаятъ; за това трѣба да се помисли за срѣдства, съ които да се настанятъ дѣцата, за да се не распиляватъ по улицитѣ. Зарадъ туй, ако не може се рѣши положително тозъ въпросъ, трѣба баремъ привременно да помислимъ за нѣкаква помощъ. Желателно е да се състави една Коммисиия, която да ги препрати въ училища, или настани на занаятъ. Тоя въпросъ припада повече на общинитѣ, отъ колкото на Нар. Събрание.

Мин. Каравеловъ: Може и така да стане: отъ хазната можемъ да помогнемъ за нѣкои дѣца на Софийската община, но като има много дѣца, трѣба и другитѣ общини да се погрижатъ за тѣхъ. 5 или 6000 фр. всетаки ще трѣбать, за да се настанятъ тѣзи дѣца, или въ училище или на занаяти.

Д-ръ Молловъ: Като членъ на Благотворителното дружество, азъ съмъ ималъ случай да видя, какъ става съ такива дѣца. Земахми одного и питахми го какъвъ занаятъ иска; какъвъто пожелаение настанявахми го при такъвъ масторъ, комуто и плащавми; но подиръ 5—6 дена дѣтето побѣгваше отъ него и отиване на нѣкой ханъ. Нѣкои дадохми въ печатници, за да набиратъ букви, но и тѣ побѣгнаха; а пакъ нѣкои наредихми въ Бѣлградчикското училище, но и отъ тѣхъ малко успѣха. Сѣщо такива прошения каквито ги имамъ сега тука дохождатъ и въ Благ. Дружество, но всекакъ е нужно да се испитватъ строго всичкитѣ обстоятелства на такъвъ дѣца преди да имъ се даде помощъ.

Расолковъ: Въ 1876 год. когато станаха Батакитѣ клания, тука дойдоха твърдѣ много момчета и момичета, за които тукашната община се погрижи и размисли за тѣхъ какъ да живѣятъ. Както каза Г-нъ предговорившии, между тѣзи дѣца има нѣкои, които не струватъ, а други сж добри, за които, ако не се погрижимъ, ще бѣде голѣмо убийство за тѣхъ. За това мисля, че ще бѣде твърдѣ добрѣ-онова, което предложи Г-нъ Министръ, т. е. да се испусне една извѣстна сума на общинитѣ, които да се погрижатъ за тѣзи момчета и да ги дадѣтъ било въ училища, било на занаяти. Въ София имамъ разни занаяти като: столарство, жѣлезарство и т. н. т. Тука има мастори Нѣмци, Чехи и др., които на драго сърдце би приели да ги изучатъ. За това съмъ съгласенъ да се испусне една извѣстна сума, защото Софийската община не може

да се грижи за тѣхъ.

Славейковъ: Истина е, че има между тѣхъ и лоши дѣца, но това не можемъ да вземемъ за причина да се не грижимъ за тѣхното настаняване. Едни сж способни, други — не; нѣкои сж добри, а нѣкои — лоши; но ние трѣба да сме чловѣколюбиви и да се стараемъ, за да ги направимъ съ време добри и честни граждани.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че Мин. на Вжтрѣшнитѣ Дѣла може да тури въ бюджета си една сума за такива случаи, и тогава могатъ да се даждъ на възпитание или на друго нѣщо.

Докл. Храновъ: Коммисията, мисли да се проводи до Мин. на Просвѣщението.

Даскаловъ: Азъ мисля, че по-добрѣ ще бжде да се даде тази сума на училищното настоятелство, което да се грижи за момчета способни за учительство.

Расолковъ: Училищното настоятелство се занимава съ училищата и ако имъ се проводятъ такива дѣца, то ще гледа да ги настани въ училищата; но между тѣзи дѣца има и таквистъ, които сж по на 10 — 15 год., а още незнаятъ да четатъ и да пишатъ. Какво ще прави съ тѣхъ?

Славейковъ: Както и да е било: въ Министерството ли или въ Градский Съвѣтъ се проводи азъ съмъ съгласенъ, само и само да се направи нѣщо за тия дѣца, за да не ходятъ гладни и боси по улицитѣ. За това мисля, че най-добрѣ ще бжде да се избере една Коммисия отъ граждани, за да ги настани по-скоро.

П. Станчовъ: Въпросътъ не е толкозъ важенъ. Говори се за общински Съвѣти и Учил. Нас-

тоятелства и пезипа още за какво. Нар. Събрание има право да се обръща само до Министерствата, а нѣмаме право да корреспондираме съ общинскитѣ Съвѣти, Училищни Настоятелства и Благотворителни дружества. Ако искаме временно да имъ помогнемъ, то е леко и лесно; ний сме тука повече отъ 60 души, и като излѣзимъ вънъ, сѣкой може да даде нѣколко гроша за тѣзи дѣца; а прошенето да се проводи въ Мин. на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, което да се погрижи чрезъ своитѣ подвѣдомствени власти, за да се подобри положението на такива дѣца.

Предсѣдатель: Въпросътъ се разясни; Коммисията предлага, да се препрати прошенето въ Мин. на Просвѣщението. Г-нъ Мин. на финанцитѣ предлага, да се прати въ Мин. на Вжтр. Дѣла. А Нар. Събрание, като дойде до бюджета, може да опредѣли нѣкаква сума за тази цѣль. За това питамъ: приема ли се заключението на Коммисията да се прати това прошение въ Мин. на Просвѣщението? (Не се приема.) Значи че трѣба да се препрати въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

Докл. Храновъ: (Чете.)

„Прошение отъ ж. на с. Хайдарово, Разград окр. просятъ, да имъ се помогне, за да си набавятъ нѣкоп си църковни утвари, понеже таквито били имъ отнесени отъ Башибозуцитѣ въ послѣдната война, черквата имъ била разрушена и пр. и проч.“

Коммисията мисли да се истрати въ Мин. на исповѣданията (Приема се.)

Предсѣдатель: Засѣданието се затваря и утрѣ на дневний редъ има четение на прошенията.

(Конецъ 6 часа послѣ нладня).

Предсѣдатель { *П. Р. Славейковъ.*

Подпредсѣдатели { *Дрѣ. И. Брадель.*
Н. Суннаровъ.

Секретари: { *И. Даневъ.*
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро *А. Безеншекъ.*